

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 49. De Apostatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

purgatum, non tamen est sublatum impedimentum siue irregularitas ex delicto oborta: & propterea nisi dispensatum fuerit cum tali schismatico ad unitatem Ecclesie reuerti ad beneficia & dignitates ecclesiasticas promoueri non poterit. ac irregularitatem quoque remanere pronunciauit Maiolus lib. 5. de irregularit. cap. 46.

Sed quis cum schismaticis redeuntibus possit dispensare, fortassis non est facile aperto iure demonstrare. Mihi tamen multum placet Panormitani sententia in dicto c. quia diligentia. de elect. dicentis in hoc casu solum Papam posse dispensare, quod non obscure videtur indicare textus. in dicto cap. quia diligentia. ibi: Eum dispensatione permitimus confirmari.

Atque ex his consequitur minus recte dixisse Cranetam conf. 293. inci. Ardua admodum. num. 10. sublatum schismate per abiurationem eligi quem posse ac se nunquam schismaticum fuisse, c. quia diligentia. de elect. quia reuera inhabilis remanet, vt dictum est. & textus in dicto cap. quia diligentia. aperte oppugnat Cranetti sententiam.

An autem aliqui per ignorantiam possint ab heresis suspensione excusari, licet in schismate perseverent, non est huius loci late tractare. Non tamen ambigo posse quandoque simplices et imperitos, qui auctoritati maiorum credunt, quos recte sentire putant excusari, vt dixi supra parte 1. super quest. 4.

Quidam vero sunt diuisi ab ecclesia, &c.]
 Schismatici Et hi sunt heretici consummati & veri, eodemque secundi generis vere heretici. cum hereticis iure censendi. Turrecremata lib. 4. de Ecclesia, par. 1. cap. 4. & Conradus Brunus lib. 1. de heret. cap. 16. atque in his postremis iudicandis & puniendis non est multa difficultas, cum per omnia sicut heretici sint tractandi. Nam hi non solum a summo Pontifice, & ab Ecclesie unitate discedunt, sed ita preterea licere credunt, vel putantes non esse unitatem in Ecclesia catholica: vel credentes non esse obediendum summo Ecclesie pastori.

Denique tertii generis schismatici constitui possunt illi, qui aut probabili, aut insuperabili ignorantia ducti, putant aliquem esse Papam, qui non sit: & solet contingere cum duo pluresue de papatu contendunt, non tamen constat quis eorum rite & canonice electus sit, qui ergo tunc obediunt non vero Pontifici putantes esse verum, aut non obediunt vero, credentes non esse verum, schismatici, improprie tamen dici possunt, atque hi nec heretici sunt, nec in aliqua iuris poenam incurvunt: cum iustam excusationem habeant, et culpa careant, de qua re vide copiose Turrecrematam in summa de Ecclesia lib. 4. p. 1. c. 14. Iacobarium tract. de cõsilio lib. 7. art. 1. Aluarum Pelagium, lib. 1. de plantu Ecclesie c. 65. & Canonistas in dicto cap. quia diligentia. de elect.

Exorto autem schismate, & duobus vel plurius de papatu contendentibus, quos & quibus modis sit ei occurrendum, eleganter explicat Zabarella conf. 150. incip. Quatuor autem.

Cum post deprehensionem erroris, &c.] Ita Barcinonensis, Bononiensis & codex Cardinalis de Gambaris: sed Sabellanus paulo aliter ita habet: Cum post determinationem Ecclesie, errorem, de quo sunt deprehensi, ad eiusdem Ecclesie ar-

bitrium noluerint abiurare, & satisfactionem congruam exhibere.

QVAESTIO XLIX.

De Apostatis.

S Y M M A R I V M.

1. Apostasia triplex, & que.
1. Apostata ab ordine, & a statu regulari non sunt heretici.
3. Apostatae manentes in excommunicatione vniuersi anni: sunt suspecti de heresi.
4. Apostatae a fide sunt heretici.
5. Qui metu mortis fidem abnegant, vt penitentes heretici recipiendi sunt, si reuertantur.

Vadagesima nona quaestio est: Apostatae an heretici sint habendi sic, vt Inquisitoris hereticorum iudicio sint subiecti?

Ad hanc respondemus, quod est apostasia quadam ab ordine clericali: est apostasia a statu regulari: & est apostasia quadam a veritate Christianitatis & fidei.

Qui primo modo apostatant, a fide credendum ex hoc non deuiant: quare nec heretici sunt nec iudicio Inquisitoris subiecti sunt. Qui secundo modo apostatant, ex eo quod sic apostatant, etiam a fide non deuiant: quare nec heretici sunt, nec iudicio Inquisitoris subiecti sunt.

Quia vero tales apostatae a regulari tramite excommunicati sunt, extra ne cler. vel mo. lib. 6. vt periculosa. si in excommunicatione illa & apostasia per annum animo indurato persistunt, quia redire ad religionem nolunt, nec tempus transferendi ad religionem illam quam dimiserunt, vel ad aliam habent, nec obtinuerunt euidenter de heresi suspecti sunt, iuxta ca. Grauem. de penis, & de fide respondenturi, citari possunt: & potest procedi contra tales per Episcopum & Inquisitorem coniunctim vel diuisim, prout dictum est supra parte ista. 2. quadagesima septima quaestione.

Qui vero tertio modo apostatant, eo quod sic apostatant, a fide etiam & ab Ecclesia totaliter deuiant. Et tales heretici, immo infideles habendi sunt: & si haberi possunt, de eis sicut de ceteris hereticis est agendum: quia si nolunt resipiscere, vt heretici impenitentes traduntur curie seculari: si autem velint, recipiuntur ad misericordiam prout heretici penitentes: iuxta c. Ad abolendam. §. presentis. lib. 5. Concordat Ray. tit. de apostata. §. reuertentes. vbi dicit, quod reuertentes ab apostasia perfidia cum fuerint heretici, tanquam reuertentes ab heresi sunt recipiendi.

Illi vero qui metu mortis fidem abnegant, & erroribus non sunt credentes, licet, vere heretici non sint postquam non habet errorem in mente: iudicio tamen Ecclesie, quae habet per exteriora de interioribus iudicare, heretici habendi sunt: & si reuertantur, vt penitentes heretici-

recipiendi sunt. non enim metus mortis est metus cadens in constantem virum ad fidem Christi abnegandam; nam satius est mori, quā abnegare, vel vscī idolothytis, ut dicit August. 7. & recitatur 32. quæst. 4. cap. Sicut. Concordat Raymundus tit. de apost. §. circa istas. & S. Thomas 2. 2. q. 12. & Hostien. tit. de apostatus. §. qualiter.

COMMENT. LXXIII.

Multis quæstionib. precedentibus explicavit. Eymmer. quædam delicta. de quorum patratoribus dubitari poterat, an ad iurisdictionem Inquisitionis spectarent; nunc iam propius accedens ad causam hæresis, eos recenset, qui aut vere heretici sunt, aut hereticorum complices, agitque in primis de apostatis, de quibus nulla est dubitatio quin sint heretici, immo gravius quam heretici delinquant.

Et de materia huius quæstionis copiose uterque Thomas 2. 2. q. 12. & in c. non potest. 2. q. 7. c. beatus 3. q. 4. c. non observetis. 26. q. 7. c. contra Christianos. de her. lib. 6. & his locis Canonistæ. Innocentius, Abbas, & alij communiter in cap. 1. de apostatis. Ioannes Anania in rub. de Schismaticis. Alexander Ales par. 2. q. 183. Innocentius in ca. ex parte. el. 2. de tempo. ordinatio. Accursius, Bartolus, Faber, Salyetius, Baldus, & alij communiter iuris civilis Interpretes. C. de apostatis. ubi copiose Petrus Godofredus in rubrica. Alfonso Castrius lib. 1. de iusta hæret. punitio. cap. 7. & c. 23. Paulus Grillandus tract. de hæret. quæst. 2. Gondiffalvus tract. de her. q. 5. & q. 20. nu. 2. Repert. Inquisitionum, Locatus in opere iudiciali, & Sylvest. et reliqui Summistæ, verbo, apostata. & verbo, apostasia. Petrus de Palude, & alij lib. 4. sent. dist. 13. Sim. in cas. de catho. instit. tit. 7. idem in enchyridio tit. 4. Ioannes Rois tract. de hæret. par. 1. nu. 484. & multis seq. Bernardinus Diaz in pract. crimin. can. c. 104. Bernardus Comensis in lucerna, verbo, apostata. Nicolaus Arelatanus tract. de her. no. ubi lib. 44. & eleganter Melchior Canus, lib. 12. de locis theologis, cap. 9.

Est autem apostasia græca vox, quæ latine defensionem, & retrocessionem sonat. & apostata proprie in tertia significatione, quam hic tradit Eymericus (quæ propria est huius disputationis, nam cæteræ & huc non pertinent) dicitur qui omnino à fide orthodoxa recedens, Iudaismum, Paganismum, seu Mahometicam sectam profitetur. talis olim fuit Iulianus Apostata. cap. non potest. 2. q. 7. & cap. Iulianus. 1. 1. q. 3.

Quia vero tales apostata à regulari tramite, &c. Et hæc sententia vera est, ob rationem hic allatam ab auctore, iuxta doctrinam paulo antea explicatam. q. 47.

Veritatem quantum intelligo, Sanctum tribunal Romanæ, & generalis inquisitionis non consuevit procedere contra tales à regulari traditione apostatantes, ex eo solo, quod relicto suæ Religionis habitum ultra annum apostatent, nisi quid aliud admisceant, quod merito ad id tribunal referendum videatur.

Iam apostata à religione Monachali non solum

A fiunt de hæresi suspecti postquā per annum in excommunicatione persistunt, sed etiā ante annum, si relicta religione, quā professi sunt matrimonium contrahant. Joan. Anania in c. ad abolendam, de hæren. nu. 27. Calderinus cons. 5. tit. de her. Simancas in enchyridio. tit. 12. nu. 1. Campenius in additionibus ad Zaehnum c. 35. vers. idem quoque. & dist. in-tionem, quoniam multi faciunt de hoc differentes, plurimum videlicet referre an contrahant publice, vel clam, merito rejiciunt aliqui ex praticatis, neque ab hac sententia esse recedendum.

Atq; hæc etiam sententia locum habet in clericis, qui sacris ordinibus sunt initiati: nam & hi si matrimonium contrahant, suspecti in fide fiunt, & in eos possunt inquisitores animadvertere. Palacius Rubius in c. per vestras. de donatio. inter viri, & uxorem. §. 18. nu. 26. vers. ex quo meo iudicio. Simancas de catho. instit. tit. 40. nu. 12. & Bernardus Diaz in pract. crimin. canonica. c. 74. vers. redditur præterea suspectus. & dixi copiose in libr. de privilegijs Inquisitionum.

Qui vero tertio modo apostatant, &c. Gravis est quæstio: an apostata, & heret. ratione apostasia, & hæresis specie distinguantur; id est, utriusque delictas hereticis, & apostatis, sint duæ iniquitates specie distinctæ, quæ difficultas subtilis est, magis quæ utilis, quā disserui latissime apud Thomam 2. 2. q. 12. art. 1. de eadem agit copiose Melchior Can. lib. 12. c. 9. de locis Theologicis. mihi hæc sententia probatur: Apostasia non est species infidelitatis ab hæresi distincta, sed solum habet secum circumstantiam magis aggravatam, nec differt ab hæresi, nisi secundam magis, & minus, atque hæc est non obscura sententia Beati Thomæ 2. 2. q. 12. art. 1. in resp. ad tertium argumentum.

Et si haberi possunt, de eis sicut de cæteris hereticis est agendum. Idem tenuit non obscure Eymericus supra q. 44. nu. 1. atque hæc sententia de recipiendis apostatis si convertantur, vera est, & communis, quam nominatim approbant Repertorium Inquisit. verbo, apostasia. §. sed utrum ea. sequitur per omnia Gondiffalvus tract. de here. q. 20. nu. 2. Simancas de catho. instit. tit. 7. num. 4. & 5. idem in enchyridio tit. 4. nu. 2. & 3. & copiose Alfonso Castrius lib. 1. c. 23. de iusta her. punitio. Petrus de Palude in 4. sent. dist. in. 13. quæst. 3. Bernardus Comensis in lucerna verbo, apostata. §. 3. Melchior Canus lib. 12. c. 9. de locis theologis. vers. secundum vero argumentum.

Et hanc sententiā aperte confirmat Pontificus, & Concil. decreta. Siricius Papa episcopus. 1. c. 3. ibi: Et si respicientes forte aliquando fuerint ad lamenta conversi, his quoad vivunt agenda penitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda: quia docente Domino: Nolumus mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat. hæc ibi refert Ivo par. 15. c. 143. concil. Eliberinum c. 46. concil. Arelat. c. 23. refert. Ivo par. 15. ca. 144.

Atq; hoc iure utimur, contra quæ censuerit Nicolaus Arelat. tract. de heret. notabili 44. per leg. hi, qui. C. de apostatis. ubi pœna ultimi supplicij imponitur. sed in hoc crimine cum mere sit Ecclesiasticum, cap. ut Inquisitionis. §. prohibemus. de hæret.

cris constituti, matrimonium contrahentes suspecti fiunt de hæresi.

An apostasia & hæresis specie distinguuntur.

Apostata si revertantur, recipi debet.

Ezech. 18.

hæret. lib. 6. ius Pontificium sequimur. & perperâ
precitato loco Arelatani asseruit, iure canon. non
esse contrarium dispositum, & propterea ius civile so-
re obseruandum, cum manifeste multis canonicis De-
cretis, vt ostendimus, cautum sit, apostatas redeun-
tes, ad misericordiam esse recipiendos, & vitam eis
condonandam. ac vna quidem potissimum ratione,
eaque viua, & efficaci probari potest euidenter, aposta-
tas fore recipiendos: quoniam si intelligerent nullâ
ipsis patere misericordiam locum, vt mortem effuge-
rent, nunquam ab ini. delitate, quam semel sunt pro-
fessi, reuerterentur, & hanc quæstionem copiose di-
sputat Montaluis in legibus Hispania sep. part. tit. 7.
tit. 26. l. 1. q. 6. verbo, relapsi. versi. dubitant
aliqui. vide in codice Theodosiano lib. 6. tit. de hæ-
ret. leg. 41.

Apostatas penitentes non esse ab Ecclesia recipi-
dos, impiè sensu olim Nouatus. 24. quæstio. 3. cap.
Quidam autem. vers. Nouatiani. quem Fabian. Pa-
pa coactò Romæ concilio sexaginta Episcoporum,
condemnauit.

b Illi vero, qui metu mortis, &c.] Qua ratione
hoc accipi debeat, explicauimus supra in hac 2. par. ver-
sic. nec excusatur, super qua st. 41. quod omnino vi-
deas. & de hac difficultate adde, quæ disserui par.
1. super quæst. 9.

Q V Æ S T I O L.

De credentibus hæreticorum.

S Y M M A R I V M.

- 1 Credentes hæreticorum sunt in duplici genere, et
quidam sunt hæretici.
- 2 Iudicantur aliqui hæreticorum erroribus adhe-
re, tum ex verbis, tum ex factis.
- 3 Quibus factis præsumatur quispiam credere erro-
ribus hæreticorum.
- 4 Sunt alij credentes hæreticorum, non quidem hæ-
retici, sed suspecti.
- 5 Et his abiuratio, vel purgatio est indicenda.

Quinquagesima quæstio est: Hæretico-
rum credentes, qui dicendi sunt; et si
hæretici habendi sunt.

1 Ad hanc respondemus, quòd ere-
dente hæreticorum sunt in duplici genere: qui-
dam namque sunt hæreticorum credentes, qui
credunt eorum erroribus, & hæresibus, & isti sūt
excommunicati, iuxta c. excommunicamus 1. §.
credentes, de heret. lib. 5. & etiam sunt hæretici:
& tales habendi sunt, vt in eo. tit. c. excommuni-
camus, 2. in fi. vbi præmissis varijs hæreticorum
sectis dicitur sic: Credentes autem eorum erro-
ribus hæreticos similiter iudicamus.

2 Iudicantur autem aliqui credere hæreticorū
erroribus ex eorum verbis, atque factis. Verbis
quidem, vt confessione propria, dicendo se cre-
dere erroribus talium: Vel facti euidentia publi-
ce prædicando, seu defendendo illorum errores:
vel testium productione legitima, vt si conuincā-
tur per testes, quòd errores talium diuulgarunt,

A seu dogmatizant. de verb. signif. c. Super qui-
buldam. vbi hæretici declarantur, qui publice præ-
dicant, & profitentur, & defendunt errores: Vel
qui cõuicti sunt per testes talia publicasse, et glo.
ad idem super cap. Ad abolendam. §. præfenti. &
verbo de præfenti.

3 Factis autem, vt si hæret. adorauerint: (eorum
verbis vtendo) reuerentiam eis suo more exhi-
buerint: consolationem, vel communionem ab eis
receperint, seu similia, quæ ad ritum eorum perti-
nent, perperauerint: sermones b eorum, & præ-
dicationes non tantū semel vel bis, sed frequen-
tius audierint: & similia egerint, per quæ eorum
aūs, & credant eorū erroribus, apud iudicē per
exteriora probabiliter conuincatur. Ex factis, in-
præsumitur de affectu. ad hoc argu. 2. q. 5. Qui
viderit. & c. de dol. l. Dolum. de bigamis. Nu-
per. nec refert et, an quis voluntatem suam ver-
bis exprimat, aut factis. ff. de legibus. l. contra le-
gem. & notatur 20. q. 1. Quem progenitores. im-
mo plus est factis, quàm verbo aliquid facere. arg.
de appell. Dilecti. Magis enim est standum fa-
ctis, quàm verbis, vt docet Christus, Matth. 23.

Conuincuntur igitur aliqui esse credentes hæ-
reticorum erroribus, verbis, & factis, dico factis,
in quibus ritus hæreticorum exprimentur.

4 Quidam autem hij sunt hæreticorum credentes, de
quib. non apparet clare, quod credant eorum errori-
bus, sed videntur credere hæreticorū verbis, ius-
sionibus, & operibus. vt pote quia ad eorum dictū
vadunt, & veniunt: sermones eorum (si et raro)
audiunt: litteras eorū hinc inde deferunt: eis ser-
uunt: libros suscipiunt: nec comburunt: alimo-
niam eis deferunt: ducatum præbent: eos visitat:
& alia faciunt, in quibus de ritu hæreticorum ni-
hil ostenditur.

5 Tales enim non iudicantur credentes hæreti-
corū hæresibus, nec hæretici sunt habendi: sed
non carent suspitione vehementi, vel leui, secun-
dum quod maiora, vel minora in eis indicia appa-
rent: & consequenter est eis abiuratio, seu pur-
gatio indicenda, iuxta c. Excommunicamus 1. §.
qui vero inuenti fuerint sola suspitione notabi-
les, & c. de her. li. 5. & eo. c. §. credentes. & c. Ac-
cusatus. in princ. eod. tit. lib. 6. Sunt enim tales su-
specti, quòd credant hæreticorum erroribus.

His concordat Archidiaconus in c. Quicun-
que. super verbo, credentes. de heret. lib. 6. Et
Guido Fulcodius, postmodum Papa Clemens iv.
in consultationibus ad Inquisitores hæreticæ præ-
uitatis, q. 9.

COMMENT. LXXV.

De credentibus, fautoribus, defensoribus, & re-
ptatoribus hæreticorum obuia cuiq; extat Pò. f. r.
tificum de c. r. ta in cap. excommunicamus 1. §. cre-
dentes. ca. si aduersus, vbi Doctores, extra de heret.
& in cap. quicunque. §. 1. & §. hæretici autem. de
heret. lib. 6. vbi copiose Archidiaconus, Ioannes
And. & alij. & in cap. in fidei fauorem. & in eo.
vt officium. §. 1. & in cap. vt commissi §. fin. &
in cap. statutum. §. 1. & in cap. vt Inquisitionis.
versi.